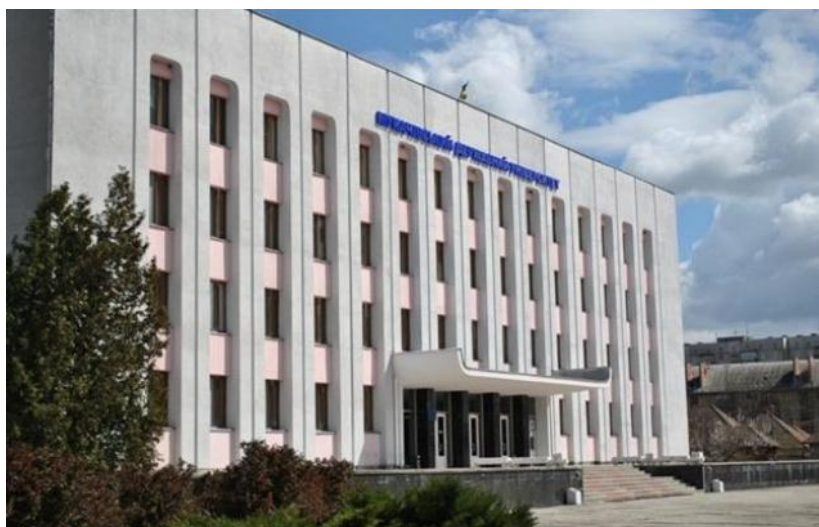

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Закарпатський музей народної архітектури та побуту
Мукачівський історичний музей «Замок Паланок»
Український інститут національної пам'яті
Закарпатська академія мистецтв
Київський національний університет культури і мистецтв
Львівський національний університет імені Івана Франка
Волинський національний університет імені Лесі Українки

«Актуальні питання музеєзнавства, пам'яткознавства»

Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

Мукачево
31 березня 2023 р.

УДК 069.1:904(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 3 від 26 квітня 2023 року)

Актуальні питання музеєзнавства, пам'яткознавства: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Мукачево: РВВ МДУ, 2023.- 64 с.

Відповідальний за випуск – доктор економічних наук, професор Мілашовська О.І.

Метою проведення конференції є здійснення комплексного наукового розгляду сучасного стану збереження культурної спадщини в музеях, забезпечення реставрації пам'яток та дослідження процесу розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства. У збірнику тез висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства України і світу.

УДК 069.1:904(043.2)

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

© Мукачівський державний університет, 2023

ЗМІСТ

Секція 1. Експозиційно-виставкова діяльність музеїв на сучасному етапі

ГРИЦЮК Д. П., ЗБЕРЕЖЕННЯ АРХІТЕКТУРНИХ ПАМ'ЯТОК У СКЛАДІ ДЕРЖАВНИХ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ	8
ДЕЙНЕКА І. В., ДМИТРЕНКО А. А. СОБЛИВОСТІ ЕКСПОЗИЦІЙНОГО ВИРІШЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МУЗЕЇВ НАУКИ І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ	9
ЗІНЧУК М. ВИСТАВКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО МУЗЕЮ МІСТА ЛУЦЬКА	12
КАРПЮК А. В. РОЛЬ ВИСТАВКИ «ВІЙНА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ 2022» В АКТУАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ	13
КОЦАН В.В. ВИСТАВКОВА РОБОТА ЯК ФОРМА ПОПОВНЕННЯ ФОНДОВИХ ЗБІРОК УЖГОРОДСЬКОГО СКАНСЕНУ	14
МАЛЕЦЬ О.О., МАЛЕЦЬ Н.Б., СВІТЛІЧНИЙ ІЗБЕРЕЖЕННЯ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ УКРАЇНИ ТА ЇХ ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ	17
МАРИНИЧ Р.С., ДМИТРЕНКО А. А. «СМАЧНІ МУЗЕЇ» УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВКЛЮЧЕННЯ В СИСТЕМУ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ	19
ПАВЛІК К. ВИСТАВКОВА РОБОТА У КОЛОДЯЖНЕНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНО-МЕМОРІАЛЬНОМУ МУЗЕЇ ЛЕСІ УКРАЇНКИ	21
ПАСТЕРНАК І. І. ДОСТУПНІСТЬ МУЗЕЙНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ ДЛЯ ЛЮДЕЙ З ІНКЛЮЗІЄЮ	22
ТОМЧУК А. НОВІТНІ ФОРМИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19	24
ЧИБИРАК С. В. НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИСТАВКОВІЙ РОБОТІ МУЗЕЇВ	26

Секція 2. Шляхи формування музейних колекцій

КОЧАН В.В., ЧОРІЙ М.В. НОВІ КУЛЬТУРНІ ІНСТИТУЦІЇ, ЩО ВІДКРИЛИСЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ	28
МАКАРУК П. П. РОЗВИТОК МУЗЕЙНИЦТВА У РОКИ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ (БЕРЕЗЕНЬ 1917 р. – КВІТЕНЬ 1918 р.)	30
МИКИТИН Ю. В. ДІЯЛЬНІСТЬ РОКИНІВСЬКОГО МУЗЕЮ ІСТОРІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ВОЛИНИ-СКАНСЕНУ	32
ПАРАЦІЙ В. М. ЗРАЗКИ ІСТОРИЧНОЇ ТАВРОВАНОЇ ЦЕГЛИ ЯК ОБ'ЄКТИВНІ АРТЕФАКТИ МИНУЛОГО: З ФОНДІВ БЕРЕЖАНСЬКОГО КРАЄЗНАВЧОГО МУЗЕЮ	33
ПЕТРОВИЧ В. В. ДІЯЛЬНОСТЬ МУЗЕЇВ ТА АРХІВІВ ЯК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ СТРУКТУР	35
САМЧУК Р.В., ДМИТРЕНКО А.А. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОНДІВ ВОЛИНСЬКОГО МУЗЕЮ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	37
ШТЕРР Д.І. ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗПОРОШЕНИХ ТА ЧАСТКОВО ВТРАЧЕНИХ КОЛЕКЦІЙ МУЗЕЙНИХ ФОНДІВ	40

Секція 3. Сучасні досягнення світової музеології

МІЛАШОВСЬКА О.І., ЖЕРЕБАК О.В. ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СФЕРИ «МУЗЕЄЗНАВСТВО, ПАМ'ЯТКОЗНАВСТВО» У МУКАЧІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	43
ПАЛИНЧАК-КУТУЗОВА В.В. ПОПОВНЕННЯ ФОНДІВ ЗАКАРПАТСЬКОГО	

1. Виставка про наші відчуття. URL: <https://artarsenal.in.ua/vystavka/vystavka-pro-nashi-vidchuttya/>
2. Російські воєнні злочини. URL: <https://new.pinchukartcentre.org/russian-war-crimes-ua>
3. У Варшаві відкрили українсько-польську виставку «Мамо, я не хочу війни». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3614711-u-varsavi-vidkrili-ukrainskopolsku-vistavku-mamo-a-ne-hocu-vijni.html>
4. У Волинському регіональному музеї українського війська та військової техніки у Луцьку проводять безплатні заняття з поводження зі зброєю. URL: <https://volynonline.com/u-volynskomu-regionalnomu-muzeji-ukrayinskogo-vijska-ta-vijskovoyi-tehniky-u-luczku-provodyat-bezplatni-zanyattya-z-povodzhennya-zi-zbroyeu/>
5. У Запоріжжі зброю перетворили на мистецькі експонати. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3593189-u-zaporizzi-zbrou-peretvorili-na-mistecki-ekspnati.html>
6. У Канаді проходить виставка сучасного українського мистецтва, створеного під час війни. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3596260-u-kanadi-prohodit-vistavka-sucasnogo-ukrainskogo-mistectva-stvorenogo-pid-cas-vijni.html>
7. У київській «Я Галереї» презентували проєкт-реквієм за загиблими спортсменами. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/3597533-u-kiivskij-a-galerei-prezentovali-proektrekvieem-za-zagibliymi-sportsmenami.html>
8. У Київському метро презентували унікальний проєкт «АртБроня». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3593484-u-kiivskomu-metro-prezentovali-unikalnij-proekt-artbrona.html>
9. У Львові відкрилася інтерактивна виставка «Зброя перемоги». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3640122-u-lvovi-vidkrilasa-interaktivna-vistavka-zbroa-peremogi.html>
10. У Празі відкрилася виставка «Нездолані» львівського артпроєкту. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3600251-u-prazi-vidkrilasa-vistavka-nezdolani-lvivskogo-artproektu.html>
11. У Сеймі Польщі відкрили виставку «Українка». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-uarazom/3623049-u-sejmi-polsi-vidkrili-vistavku-ukrainka.html>
12. У Торонто відкрили імерсивну виставку «Україна земля сміливих». URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3575409-u-toronto-vidkrili-imersivnu-vistavku-ukraina-zemla-smilivih.html>
13. У Франківську відкрили фотовиставку «Невід'ємні» про тих, хто чекає рідних з війни. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3600883-v-ivanofrankivsku-vidkrili-fotovistavku-nevidemni-pro-tih-hto-cekae-ridnih-z-vijni.html>

СЕКЦІЯ 2. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ МУЗЕЙНИХ КОЛЕКЦІЙ

УДК 005.72:17.023.36-044.235:341.31

КОЧАН В.В.
здобувач
Мукачівський державний університет
м. Мукачево
ЧОРІЙ М.В.
старший викладач
Мукачівський державний університет
м. Мукачево

НОВІ КУЛЬТУРНІ ІНСТИТУЦІЇ, ЩО ВІДКРИЛИСЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ

З початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну з 24 лютого 2022 року росіяни не припиняли знищувати культурну спадщину України та вщент зруйнували 63 музеї та галереї. Такі дані прес- служби Міністерства культури та інформаційної політики. Міністр культури Олександр Ткаченко зазначив, що станом на 1 лютого 2023 року пошкоджено або зруйновано понад 1500 об'єктів культурної спадщини. До цієї статистики потрапляють здебільшого пам'ятки архітектури, будівлі музеїв, шкіл, університетів, будинків культури. Завдані збитки вже оцінюють у сотні мільйонів доларів. Безперечно, всі ці жахіття з приводу пограбування свідчать про нищівну боротьбу росіян проти нашої власної культури та ідентичності. Крім того, це вимагає від нас негайних дій щодо криміналізації російської діяльності у сфері культури.

Будь яка статистика втрат культурного фронту не є кінцевою. По-перше, війна триває, а отже, й обстріли мирних українських міст не припиняються. По-друге, відсутня вичерпна інформація щодо стану пам'яток на тимчасово окупованих територіях.

Поки росіяни продовжують нищити все на своєму шляху, українці не тільки намагаються зберегти життя, а й рятують музейні експонати, проводять концерти в укриттях, відкривають нові культурні та освітні установи тощо.

Заклади культури, що відкрилися після 24 лютого 2022 року [1]:

Музей української культури в селі Михайлівка на Одещині

На початку січня 2023 року в селі Михайлівка на Одещині відкрився музей української культури. Михайлівка – справжнє козацьке село, де українські традиції глибоко пустили коріння у побут її мешканців, і відкриття музею є напролюд символічним у час військової агресії Російської Федерації, коли знищується саме культура та історична спадщина. Ініціаторкою створення музею української культури стала ентузіастка музейної справи Надія Спориш. Вона й збирала перші експонати: фотографії, предмети побуту тощо. Музей пишається тим, що має вишиту картину "Українка", яку створювали протягом 20 років жінки, які перебували у місцевому пологовому будинку.

Музей меду у Великій Писарівці на Сумщині

19 серпня 2022 року, в День пасічника, в селищі міського типу Велика Писарівка на Сумщині Олексій Скоркін разом зі своєю родиною відкрив музей меду. Бджільництвом вони почали займатися у 1986 році, коли до них залетів рій бджіл. Зараз вони мають вже 146 вуликів. Олексія Скоркіна цікавить не тільки мед, а й український побут, стародавні речі. Як розповідає сам чоловік, щось йому подарували, а щось незвичне він придбав сам, скомпонував – так і виник музей. Найважче йому знайти вишиванки та інші предмети вжитку. Музей – це окремий будинок на території. Пасіка розташована на подвір'ї. Господарі зустрічають людей за українськими традиціями та звичаями, розповідають про українське бджільництво, рідний край.

Також проводяться майстер-класи. Це і майстер-клас по куштуванню сотового меду, для діток – з горіхами. Господар розповідає про пилок, показує процеси медогонки. За програмою також передбачена дегустація медовухи, меду. Пригощають гостей трав'яним чаєм та місцевими наїдками.

На території відкрито локацію з Гетьманським парком, де відвідувачам пояснюють як бджоли збирають мед з екологічно чистих трав.

Олексій Скоркін розповідає, що після повномасштабного вторгнення постало питання: завершувати розпочату справу й відкривати музей чи ні. Але вирішив, що кожна справа, яку розпочав, має логічно завершуватися.

Музей трофеїв з поля бою у Кропивницькому

Музей розташований у громадському просторі "Krop:hub". Саме там можна побачити трофеї з Луганської, Донецької, Харківської та Херсонської областей, які почали збирати ще у 2014 році. У 2022 році колекція поповнилася. Тут зберігається

півтори сотні трофеїв: одяг, сухпайки, частини ракет, дронів та гелікоптерів, гроші та одяг російських окупантів тощо.

Музей-будинок Дмитра Чижевського в Олександрії на Кіровоградщині

Музей, присвячений видатному українському науковцю Дмитру Чижевському, відкрили в місті Олександрія Кіровоградської області 27 липня 2022 року. Навіть попри те, що вже 5 місяців тривала повномасштабна війна.

Дмитро Чижевський – філософ, культуролог, літературознавець, релігієзнавець, дослідник історії культури та української і слов'янської літератури – народився в цьому місті. І хоча більшість життя прожив за межами батьківщини, багато згадував і писав про рідну Кіровоградщину.

Щоб відтворити будинок Дмитра Чижевського, знадобився рік підготовки, а до роботи долучилися краєзнавці. У музеї містяться унікальні документи, фотографії, книги, відреставровані старовинні меблі, музичний інструмент та телескоп – схожий на той, в який любив дивитися на небо сам науковець.

Це перший центр в Україні, присвячений Дмитру Чижевському. Після перемоги на базі музею планують провести наукову конференцію.

Інтерактивний музей науки у Чернівцях

У грудні 2022 року в Чернівцях відкрився інтерактивний музей науки. Він має 4 тематичні локації та близько 100 експонатів. Цей музей став другим в Україні Музеєм науки Малої академії наук НАНУ. Експонати привезли з Києва та Одеси, а також деякі експозиції, як-от "Оптичні ілюзії", музейна асоціація Ecsite передала з німецького музею. Завдяки цьому діти зможуть дослідити принцип роботи калейдоскопу, побачити дзеркальний лабіринт.

Музей науки у Львові

У Львові також у кінці грудня відкрився Музей науки. Експонати потрібно досліджувати, адже вони мають пояснити дітям явища природи та закони фізики. У музеї можна поспілкуватися з роботом RoboThespian, який розмовляє та може танцювати й співати, а ще є роборука. Безліч тематичних зон про людину, воду, повітря, науку, електрику тощо та є лабораторія.

Кожен музей важливий і немає значення, маленький він чи великий. Особливо важливі маленькі музеї, бо деколи тільки вони зберігають (якщо це музей при школі чи при заводі, при будинку культури, чи створений краєзнавцями) знання про маленьку спільноту, громаду, село. Зараз знищуються цілі міста. І якщо вдається врятувати музей чи музейників, то хоча б щось рятується про історію цього краю. Музей завжди на часі, немає неважливих музеїв. І що їх більше, то краще.

Наскільки важливо та доречно зараз відкривати музеї з експонатами вже цієї війни, яку розпочала Росія в Україні 24 лютого 2022 року? Чи все ж таки варто було б зачекати й відкрити після перемоги? На нашу думку, такі виставки вже можна робити, і низка музеїв їх робила за кордоном. Людям треба якимось рефлексувати, ділитися своїми емоціями, душевними переживаннями, травмами. Нехай поки що вони не будуть науково вивірені, а більш емоційні, демонстраційні, інформаційні, по гарячих слідах. Зрозуміло, що оскільки ми перебуваємо всередині цієї війни, ми є її безпосередніми жертвами та насправді не встигаємо рефлексувати.

І. Кожен музей важливий: нові культурні інституції, що відкрилися під час війни [Електронний ресурс]: сайт Суспільне. Культура. - URL: <https://suspilne.media/378101-kozen-muzej-vazlivij-novi-kulturni-institucii-so-vidkrilisa-pid-cas-vijni/>

УДК 069(477)(091)"1917/1918"

МАКАРУК П. П.

здобувач

Волинський національний університет

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>